

דף כז.

עין משפט א.

יו"ד סימן רלב סעיף יב

עין לעיל דף כד. עין משפט ג

עין משפט ב.

ח"מ סימן כא סעיף א

א. קנו ^כ מידו שאם לא יבא ביום פלוני וישבע, חבירו יהיה נאמן בטענתו ויטול כל מה שטען בלא שבועה, או שאיבד זכותו ויפטר חבירו, ועבר היום ולא בא נתקיימו התנאים ואיבד זכותו מיד, ואין נותנים לו זמן יותר, אם לא שהביא עדים או ראייה שהיה ^ל אנוס.

ח"מ סימן נה סעיף א

א. מי שפרע מקצת חובו ^מ והשליש השטר ואמר לו הלזה לשליש, אם לא אשלם השאר עד יום פלוני תחזיר למלוה השטר, והגיע הזמן ולא שילם השאר, השליש לא יחזיר השטר למלוה, שזו אסמכתא היא. פי' שתלה הדבר בדעת עצמו בדבר שבידו ולא בידו, וסמך דעתו שלא יחול השיעבוד, וע"כ לא גמר ומקנה.

ב. גם באסמכתא דלא קניא, ^נ אם קנו מידו עליה בבי"ד חשוב, הרי זה

^כ. עיין בגאון, ובהפלאה בחידושים על השו"ע מה שהאריכו. ובלא קנו מידו הוי אסמכתא בעלמא, כ"כ המרדכי ריש סנהדרין ובתשובת הרשב"א תתצ"ט, ועיין לקמן בס' ר"ז. ואם קנו מידו מהני כ"כ הרמב"ם בפ"ז מסנהדרין והוא מירושלמי. ובעיני קנין מעכשיו ובבי"ד חשוב, ואם אמר מחול לך דעת הסמ"ע דלא בעי ב"ד חשוב, והש"ך חולק. ^ל. והוי ליה כאילו לא קנה בקנין מעולם ואפי' עבר ממנו האונס ולא בא מיד, יבא כשירצה. כ"כ הסמ"ע, ואם לא היה אנוס כל הזמן רק ביום האחרון שנשלם הזמן יש מחלוקת ביו"ד סי' רל"ב סעיף י"ב.

^מ. ממשנה בתרא קס"ח ע"א. וזכר' יהודה. והיינו אפי' שאמר אם לא פרעתי עד יום פלוני יהיו המעות שנתתי מתנה, שאם לא אמר כן הוי שטר שנמחל מקצת שיעבודו ואינו גובה בו כלום אלא מבני חורין. השו"ע בסעיף ב', וב"י בשם הרא"ש.

^נ. מגדריים כ"ז ע"ב, ורמב"ם בפ' י"א מהלכות מכירה. והיינו שאמר שאם לא אפרע לזמן פלוני המעות שנתתי יהיו מתנה כנ"ל.

קנה, וצריך שיתפס זכויותיו בבי"ד, וגם שלא יהיה ^ה אנוס, כיצד, התפס שטרו או שוברו בבי"ד חשוב, וקנו מידו שאם לא יבא ביום פלוני ינתן זה לבעל דינו והגיע הזמן ולא בא, הרי זה נותנים, אבל אם עיכבו נהר או חולי מלבא לא ינתן.

הגה: ג. שליש שהחזיר השטר שלא כדין, ונודע הדבר לביה"ד ^ע אין דנים על פי השטר, אבל אם לא נודע לביה"ד והוציאו מן הלוח כל הסכום שבשטר ואח"כ נודע לביה"ד שהחזירו השליש שלא כדין, הרי השליש ^פ פטור, דזה גרמא בנזיקין.

ח"מ פימן רז סעיף טו

טו. אסמכתא שקנו עליה בבי"ד חשוב הרי זה קנה ^ז, ובלבד שלא יהיה אנוס וגם שהתפס זכויותיו בבי"ד.

הגה: כל שלושה שבקיאם בדיני אסמכתא נקראים בי"ד חשוב לענין זה ^ז. וי"א דבעינן בי"ד חשוב שבעיר או מומחה לרבים ^ר.

ס. פ"י אונס דשכיח ולא שכיח, כגון הפשרת שלגים, אבל אונס דשכיח לא הוי אונס דהיה לו להתנות, נתיבות ס"ק א'.

ע. וגם משמתין לשליש עד שיקבל עליו כל אונסא שאירע ללוח מזה. תשובת הרשב"א אלף וב'. והיינו כשא"א להוציאו מהמלוה, אבל כשאפשר להוציאו מהמלוה מוצאין ממנו, ואין משמתין, כ"כ הסמ"ע ס"ק ב'.

פ. תשובת הרשב"א הנ"ל. והיינו שהחזירו למלוה ומחוסר גוביינא ולא הוי אלא גרמא, אבל אם החזיר השטר ללוח חייב, דהוי כשורף שטרותיו של חבירו, כ"כ הש"ך ס"ק ד'. ונתיבות ס"ק ה'.

צ. רמב"ם שם הלכה י"ג וכתב ה"ה שזה מבואר בנדרים פ"ז ע"ב. וכתב הסמ"ע בס"ק מ' דדעת הפוסקים דבקנין סודר בבי"ד חשוב לחוד סגי וא"צ לפרש מעכשיו דסתם קנין בבי"ד חשוב הוא כמעכשיו. אם לא שהתנה בפירוש שלא יתחיל הקנין מעכשיו כי אז גם בי"ד חשוב לא מהני. והט"ז כתב שצריך גם מעכשיו וגם בי"ד חשוב וכפשטות דברי הרמ"א.

ובשו"ת יביע אומר חו"מ ח"ז סי' ו' העלה שאין לספרדים להשתתף בכרטיס הפיס בהגרלה דהוי אסמכתא, וכ"ש בספורט - טוטו שמשחקים בשבת שגם יש בזה מסייע ביד עוברי עבירה דהוי אסמכתא גמורה. ע"ש.

ק. טור בשם הרא"ש ב"ב פ"י סי' י"ט.

ר. מרדכי בב"מ סי' שכ"ג והביא ראיה דכתיב "ואל השופט אשר יהיה בימים ההם".

הגה: ציוה לכתוב בשטר שקנו ממנו בבי"ד חשוב אע"פ שלא קנו **ש** מהני דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי, ואפי' לא ציוה בפירוש אלא אמר כתבו שטר טוב מהני.

טז. כיצד התפיס שטרו או שוברו בבי"ד וקנו מידו שאם לא יבא ביום פלוני ינתן השטר לבעל דינו, והגיע היום ולא בא הרי אלו נותנים, והוא שהיה בבי"ד חשוב אבל אם עיכבו נהר או חולי לא יתנו.

הגה: וי"א אפי' לא התפיס זכויות בבי"ד, די שיהיה בבי"ד חשוב, וכתב הרא"ש דכך נוהגים העולם.

הגה: י"א דאם השלישו משכונות זה כנגד זה בערכאות ובשטרותיהן קנו אפי' באסמכתא, משום דינא דמלכותא דינא **ה**. ועיין בסי' ס"ח.

אח"ע סימן קמ"ד פ"ג

עין משפט ג.

ג. ד. הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש, ומת בתוך י"ב חודש, הרי זו מגורשת **א**. אבל אם יש לה יבם לא תנשא בלא חליצה עד שיעברו י"ב חודש **ב**, ואם נישאת לא תצא.

ש. מלשון זה משמע דאף שאנו יודעים בודאי דלא קנה בבי"ד חשוב, מהניא הודאתו. והטעם כיון שהודה ואמר שקנה הו"ל כאילו ידענו שגמר והקנה, לכן מהני כאן יותר ממקנה אגב קרקע דלא מהני הודאתו שהקנה אגב קרקע אם אנו יודעים שאין לו קרקע כמ"ש בסימן קי"ג סעיף ב', דכיון שאין לו קרקע במה יקנה, אבל כאן תלוי בגמר ומקנה והרי הודה שהקנה בבי"ד חשוב, וכאנן סהדי שגמר ומקני, ובסמ"ע בס"ק מ"ב כתב שיש להעיר קצת דלאו בגמר דעתו לחוד תלוי אלא מכח הפקר בי"ד הפקר כמ"ש המרדכי. ועיין בפעמוני זהב שפירש דברי הרמ"א אע"ג דלא קנו מידו, היינו שקנו רק ידענו שלא היה בבי"ד חשוב וסיים שכן פירש בנתיבות המשפט.

ובביאורים ס"ק י"ח כתב ששטר שכתוב בו קנין באופן המועיל על דבר שלא בא לעולם, ויש עדים או התובע מודה שלא היה רק קנין סודר, השטר בטל דבמאי יקנה, והעדים נאמנים בזה דדרכן למטעי בזה ולא נפסלים. וכן אם השטר הוא בחתימת יד הבע"ד נאמן לומר טעיתי וסברתי שקנין סודר מהני בדבר שלא בא לעולם כשיש עדים או יש לו מיגו.

ת. ב"י במחודשים בשם הרשב"א בח"ג סי' ס"ג.

א. ממשנה גיטין ע"ו ע"ב.

ב. איבעיא דלא איפשיטא בגמ' שם. ולדעת התוס' והרא"ש משום דגזרינן מת אטו לא מת, והרמב"ם למד מכאן דכל זמן שלא נתבטל התנאי בפועל צריכה חליצה, אך גם

דף כז:

עין משפט א.

אח"ע סימן קמד פעיף א

א. אמר לה הרי זה גיטך אם לא אבוא בתוך ל' יום, או ע"מ שלא אבוא בתוך ל' יום, והיה בא בדרך בתוך ל' יום וחלה או נאנס כגון עיכבו נהר, ולא בא עד אחרי ל' יום, הרי זה גט. אפי' עמד וצווח הריני אנוס דאין אונס בגיטין^א. ואפי' גילה דעתו שאין רצונו לגרש לאו כלום, מכיון שלא אמר חוץ מאם יקראני אונס.

ב. מ"מ אונס דלא שכיח^ב כגון אכלו אריה, או נפל עליו הבית, או הכישו נחש, כיון דלא אסיק אדעתיה להתנות עליו, אונס זה מבטל הגט וזקוקה ליבם. נפל בשבי הוי אונס דשכיח^ב, ואינו מבטל הגט.

עין משפט ב.

חור"מ סימן נה פעיף א

עין לעיל דף כז: עין משפט ב

חור"מ סימן רז פעיף ב

ב. י"א דקנה בכפוף לתנאי רק אם קנה עתה הדבר באחד מהדרכים שקונים בהם^א והתנה עמו, אבל אם לא קנה עתה בדרך שקונים אלא

להרמב"ם אם נישאת לא תצא, אבל הב"ש כתב דממה שכתב הטור דספק מגורשת משמע דתצא. וצ"ע.

ג. אע"ג שבכל התורה כולה אונס מהני, כאן בגט תיקנו חז"ל דאין אונס בגיטין משום צנועות ומשום פרוצות, וכל מקדש אדעתא דרבנן מקדש, מגמ', ב"ש. ותנאי שהתנה הבעל שהיא תעשה לטובתו, לא מהני טענת אונס כי הוא לא נתרצה ליתן גט כי אם בתנאי שתעשה זאת, וכתב הב"ש דאחרי חדר"ג והיא התנתה שהוא יעשה לטובתה, לא מהני טענת אונס מצידו, אפי' אונס דלא שכיח כלל מטעם הנ"ל. ועיין תשובת הרא"ש כלל מ"ד.

ד. בין בידי שמים בין בידי אדם דכל שהוא לא שכיח בטל הגט ב"ש.

ה. והיינו שכיח ולא שכיח, ובגט לא הוי אונס, אבל בממון הוי אונס, כמ"ש בחור"מ סי' קע"ו.

ו. אבל לוי י"א דיכול לחזור בו ולגבות חובו מראובן בעל חובו הראשון כמ"ש בסעיף ט'. ש"ך ס"ק ח'.

כתב הרשב"א בגיטין שם דמי שהקנו לו במעמד שלושתן יכול להקנותו גם הוא לאחר במעמד שלושתן. ש"ך ס"ק ז'.

וכתב בפעמוני זהב שאם לראובן היה חפץ ביד שמעון ונתנו ללוי, ואח"כ שמעון אמר ללוי

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

התנה שאם נתקיים התנאי יקנה ואם לאו לא יקנה אע"פ שנתקיים התנאי לא קנה שזו אסמכתא ולא קנה, אלא א"כ אמר לו קנה מעכשיו, וקנו מידו על כך.

עין משפט ג.

ח"מ סימן נה סעיף א

עין לעיל דף כז: עין משפט ב

ח"מ סימן רז סעיף טו

עין לעיל דף כז. עין משפט ב

עין משפט ד.ה.

ח"מ סימן נה סעיף א

עין לעיל דף כז: עין משפט ב

ח"מ סימן רז סעיף טו

עין לעיל עין משפט ג

עין משפט ו.

י"ד סימן רלב סעיף יד

יג. הנודר או הנשבע לאנס לאו כלום, וע"כ המוכס שבא ליטול ממנו יותר מכדי קצבתו יכול לידור או לישבע כדי להפטר ממנו, וחושב בלבו שנדרו או שבועתו רק לאותו יום בלבד, אף שמוציא בשפתיו בסתם יאסרו עלי כל פירות שבעולם אם כו"כ... ואע"ג שקיי"ל דדברים שבלב לא הוו דברים לגבי האנס מותר.

הגה: ובלבד שלא יוציא בשפתיו דבר שהוא בפירוש נגד מה שבלבו.

יד. אפי' שהאנס לא ביקש ממנו לנדור או לישבע נודר מעצמו ומוסיף אפי' יותר ממה שביקש ממנו האנס.

הגה: ודוקא כשנשבע בפיו צריך לבטל בלבו.

במעמד שלושתן עם ראובן תנהו לראובן שזה שלו, ולוי דוחה את ראובן מיום ליום ואבד החפץ מיד לוי ואין לו מה לשלם, ראובן חוזר על שמעון דמעמד שלושתן שהיה כמראה מקום הוא לו היכן החפץ שלו, אך שמעון ולוי שניהם משועבדים לראובן ע"ש.

הגה: בדברים שיודעו לאונסין שהישראל עבר על שבועתו אסור מפני חילול ה' ורק כשאפשר לעבור על שבועתו ונדרו ולא יודע לאנס מותר לעבור עליהם, וע"כ נענש צדקיהו שעבר על שבועתו לנבוכדנצר אע"פ שהיה בדרך אונס ולא שבועה היא.

הגה: אין אדם יכול להציל עצמו בממון חבירו.